

โรคไข้เอนเทอริก

(Enteric fever)

โรคไข้เอนเทอริก (Enteric fever) เกิดจากการติดเชื้อซัลโมเนลล่า โดยการรับประทานอาหารที่ปนเปื้อนเชื้อ เชื้อเดินทางไปตามลำไส้เล็กส่วนปลาย จากนั้นเชื้อจะผ่านเยื่อบุลำไส้เล็กเข้าไปในผนังลำไส้เล็ก ซึ่งเชื้อก็จะแบ่งตัวเพิ่มจำนวนในอวัยวะต่าง ๆ ได้แก่ ต่อม้ำเหลือง ตับ ม้าม ไชสันหลัง และกระจายเข้าสู่กระแสเลือด ไปที่อวัยวะอื่น ๆ ต่อไป เชื้อโรคบางกลุ่มที่เข้าสู่ตับ จะเข้าสู่ถุงน้ำดี เมื่อน้ำดีถูกขับเข้าสู่ลำไส้เล็ก เชื้อจะถูกขับออกไปด้วย เชื้อส่วนหนึ่งจะกลับเข้าสู่ร่างกายอีกครั้งเมื่ออยู่ที่ลำไส้เล็กส่วนปลาย ก่อให้เกิดการติดเชื้อซ้ำ (Re-infection) เชื้อบางส่วนจะถูกขับออกทางอุจจาระ ผู้ป่วยมักมีอาการ และอาการแสดง คือ ไข้สูงทุกวัน ปวดท้อง ชีพจรเต้นช้า การรักษาต้องให้ยาปฏิชีวนะ เพื่อช่วยลดอัตราการตาย อาการหายเร็วขึ้น ภาวะแทรกซ้อน การเป็นซ้ำ และป้องกันการเป็นพาหะ ยาปฏิชีวนะ (Antibiotic) ใช้สำหรับรักษาเชื้อ *Salmonella Typhi* การดื้อยาพบน้อย ไม่เหมือน non-Typhoidal salmonella ซึ่งมีการดื้อยามาก⁽¹⁾

ในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) สำนักระบาดวิทยา ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคไข้เอนเทอริก 1,994 ราย อัตราป่วย 3.05 ต่อประชากรแสนคน ไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต จำแนกเป็นไข้ทัยฟอยด์ 1,598 ราย ร้อยละ 80.14 พาราทัยฟอยด์ 341 ราย (17.1) และไข้เอนเทอริกไม่ทราบสาเหตุ 55 ราย (2.76) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 (ค.ศ. 2006) จนถึงปัจจุบัน อัตราป่วยของกลุ่มโรคเอนเทอริกมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง (รูปที่ 1)

ผู้ป่วยเพศชายมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย อัตราส่วนเพศหญิงต่อเพศชายเท่ากับ 1 : 1 (เพศชาย 1,002 ราย เพศหญิง 992 ราย) กลุ่มอายุ 5 - 9 ปี อัตราป่วยสูงสุด 3.99 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา 0 - 4 ปี (3.84), 10 - 14 ปี (3.46), 35 - 44 ปี (3.20) (รูปที่ 2) สัดส่วนอาชีพที่พบสูงสุด คือ เกษตรกรรม ร้อยละ 28.23 รองลงมา คือ นักเรียน (19.81) รับจ้าง (18.36) และในครอบครัว (16.80) สัญชาติไทย ร้อยละ 98.59 รองลงมา คือ พม่า (0.6) อื่น ๆ (0.4) และกัมพูชา (0.2)

การกระจายของผู้ป่วยในแต่ละเดือนย้อนหลัง 5 ปี มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ โรคไข้เอนเทอริก มีการระบาดตามฤดูกาล พบผู้ป่วยสูงในช่วงฤดูฝน ตั้งแต่เดือนมิถุนายน - กันยายน แต่ในปี พ.ศ. 2558 จำนวนผู้ป่วยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในช่วงเดือนตุลาคม - ธันวาคม และต่อเนื่องจนถึงต้นปี พ.ศ. 2559 (เดือนมกราคม - กุมภาพันธ์) (รูปที่ 3)

ผู้ป่วยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล 1,301 ราย ร้อยละ 63.25 ในเขตเทศบาล 693 ราย (34.75) รายงานจากโรงพยาบาลชุมชนมากที่สุด ร้อยละ 78.79 รองลงมา คือ โรงพยาบาลศูนย์ (6.12) โรงพยาบาลทั่วไป (5.47) คลินิก (5.26) ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยนอก ร้อยละ 84.90 และผู้ป่วยใน (15.10)

ภาคใต้มีอัตราป่วยสูงสุด 11.63 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ ภาคเหนือ (3.58) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (1.26) และภาคกลาง (0.96) เมื่อเปรียบเทียบอัตราป่วยรายภาคในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2554 - 2558 : ค.ศ. 2011 - 2015) พบว่าภาคเหนือมีอัตราป่วยลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่ภาคอื่น ๆ ลดลงเพียงเล็กน้อย (รูปที่ 4) จังหวัดที่มีอัตราป่วยสูงสุด 10 อันดับ คือ นราธิวาส 104.37 ต่อประชากรแสนคน แม่ฮ่องสอน (13.79) บึงกาฬ (13.35) เชียงใหม่ (7.40) นครศรีธรรมราช (7.35) เชียงราย (6.68) ปัตตานี (6.23) จันทบุรี (5.29) เพชรบุรี (5.04) และลำพูน (4.93) (รูปที่ 5)

ไข้เอนเทอริก เป็นกลุ่มโรคที่มีสาเหตุจากการรับประทานอาหารที่ปรุงดิบ ๆ หรือ ดิบ ๆ สุก ๆ เป็นโรคที่ประชาชนสามารถป้องกันได้ด้วยการรับประทานอาหารปรุงสุกใหม่ หรืออุ่นอาหารให้ร้อนก่อนรับประทาน ล้างมือให้สะอาดก่อนรับประทาน และหลังการเข้าห้องน้ำ เก็บอาหารให้ปลอดภัยจากแมลง หนู หรือสัตว์อื่น ๆ ดื่มและใช้น้ำสะอาดในการปรุงอาหาร⁽²⁾ และหากมีอาการป่วย เช่น มีไข้ ร่วมกับมีอาการทางระบบทางเดินอาหาร โดยเฉพาะมีอาการอุจจาระร่วง ต้องหยุดปรุงอาหารให้ตนเองและให้ผู้อื่น และต้องรีบไปพบแพทย์ทันที

เอกสารอ้างอิง

1. Enteric fever. MD note (wikispaces) 2012. [cited 2016 May 10]; Available from : URL : <https://mdnote.wikispaces.com/Enteric+fever>
2. คลังความรู้ ศูนย์รวมวิชาการ. 2553. โรคไข้เอนเทอริก (Enteric Fever). สำนักโรคติดต่อทั่วไป. [สืบค้น วันที่ 10 พฤษภาคม 2559]. เข้าถึงได้จาก : <http://thaigcd.ddc.moph.go.th/knowledges/view/6>

ผู้เรียบเรียง

ปณิดา คุ่มผล
บรรณาธิการวิชาการ
น.พ. วุฒิพงษ์ ยิ่งยง

Fig.1

Reported cases of enteric fever (total) per 100,000 population by year, Thailand, 2006 - 2015

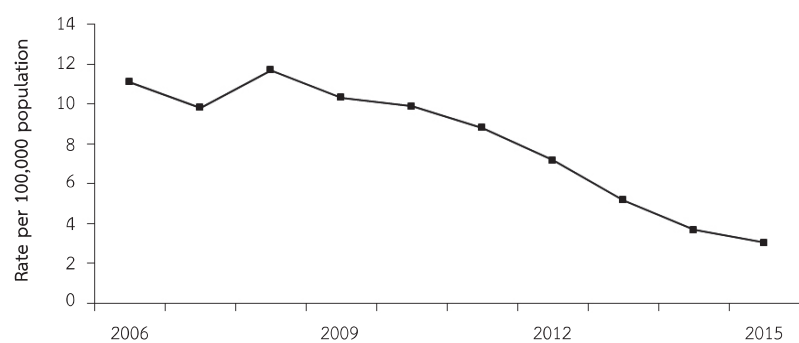

Fig.2

Reported cases of enteric fever (total) by age - group, Thailand, 2015

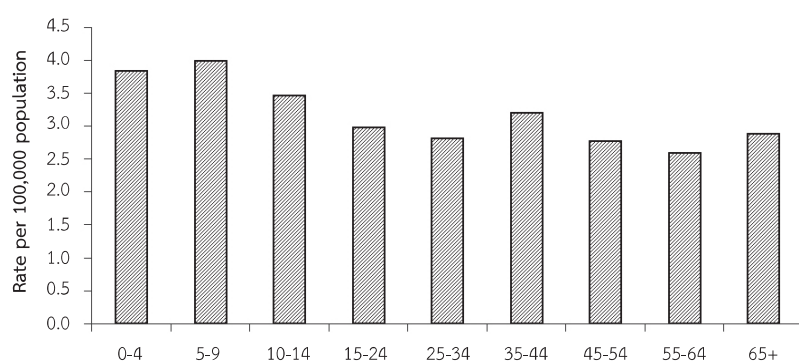

Fig.3

Reported cases of enteric fever (total) by month, Thailand, 2011 - 2015

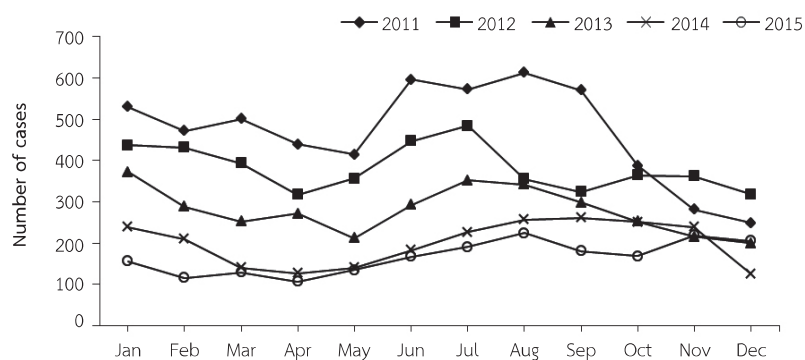

Fig.4

Reported cases of enteric fever (total) per 100,000 population by region, Thailand, 2011 - 2015

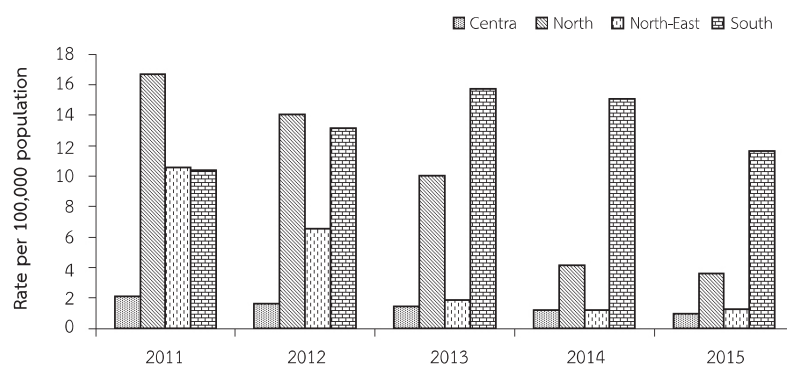

Fig.5

Reported cases of enteric fever per 100,000 population by province, Thailand, 2015

Top Ten Leading Rate

1.	Narathiwat	104.37
2.	Mae Hong Son	13.79
3.	Bungkan	13.35
4.	Chiang Mai	7.4
5.	Nakhon Si Thammarat	7.35
6.	Chiang Rai	6.68
7.	Pattani	6.23
8.	Chanthaburi	5.29
9.	Phetchaburi	5.04
10.	Lamphun	4.93